

stwerk ont-
 t innerlijke,
 beeld van de
 l, al duiken
 hrijving, al
 iedere blad-
 ouwelijking,
 randert elk
 met dag-
 willekeurige
 jdag, Maan-
 ndag, enz.)
 an. En zoo
 ische leven
 t, haven-ar-
 souteurs,
 en mistige
 glimmend-
 ten en lu-
 als de be-
 nverstoord-
 en en dim-
 hrijver ver-
 e korte zin
 al ontstaat
 bij elkaar.
 dute zake-
 ij, dat de
 ou kunnen
 rtage-kunst
 a en film-
 gevonden,
 n als door
 zijn lezer
 Hij drukt
 leerend op
 zakenbrief
 (bericht in
 te reclame-

jongen, leest dus hardop een zin uit zijn boek)...
 Leven lui met dagelijks met God? Heeft God dan waarschijnlijk
 een plaats in ons leven? ... Wil je nog een bakje, Jan?
 Laat ons thans tezamen zingen van den tierenmtigsten
 psalm. ... Ja, maar niet zooveel melk. ..."

Het lettersverschil doet hier alles (men merke op,
 dat wat uit den kerkdienst overkomt, in de
 oude gotische bijbelletter gedrukt staat). 'Maakt
 het beeld der contrasten zoo scherp, als het in de
 werkelijkheid nauwelijks is.

Maar ook zonder dat lettersverschil bereikt de
 auteur deze optische zeggings. In zijn stijl ligt ze
 besloten.

Ten voorbeeld citeer ik enkele zinnen uit het
 beeld: Vrijdag.

"De stad is vochtig en grijs. De straten liggen
 zwart en modderig tusschen de norsche karakter-
 looze huizen. In het grauwe licht gaan de men-
 schen, rijden de auto's, de trams, de fietsers, de
 trage sleeperskarren. De binnenhavens zijn vol
 beurtschippers, die boven het water en langs de
 bedrijvige kaden hun strak spel van masten en
 draden hebben uitgezet. De zakkendragers brengen
 zwiingend hun lasten aan boord. De kruiers rijden
 hun vracht over de zwiepende plank naar het
 ruim. ... Soms zingt een vrouw in een roef haar
 eenzaam lied, maar het verstillt na weinige maten,
 omdat haar kind huult. ... De vrouwen schelden van
 boot tot boot, weinigen luisteren. De haven is ver-
 ontrust als door het gekrijsch van hongerige meeu-
 wen. De stemmen zwijgen met een schok. De helm
 van een agent blinkt. ... De natte vlaggen hangen
 stil tegen het dompig verschiep". ...

Men leze deze zinnen eens langzaam en met aad-
 acht. Dan zal men alles, wat ze meedeelen, zien,
 levend, reëel, scherp. 'Heele beeld is een film-
 opname van kadredrukte en het decoratief van mas-
 ten en vlaggen, van den aanslenderenden agent en
 zijn blinkenden helm, verlevendigt het, maakt het
 nog scherper.

Het lijkt geen twijfel, of het beeld, dat aldus
 wordt gegeven van het levende en bewegelijke
 Rotterdam, is uitermate suggestief. En de heele
 indeeling van het boek: de reportage-vorm van
 dagelijksch gebeuren, de voortdurende letterwisse-
 ling, de flitsende moment-belichting, de dialoog in
 allerlei vorm: van zaken-gesprek tot dieven-jargon —
 ze werken dat suggestieve direct in de hand.

Ook aarzel ik niet, om verschillende fragmenten
 sterk van stijlkracht te noemen, in het kort en zake-
 lijk grijpen van ieder samenstellend detail onmid-
 dellijk van optische werking. Lezen is hier inder-
 daad zien, mee-beleven; wel altijd momenteel, om-
 dat dadelijk weer een ander beeld voorspringt,
 maar juist daardoor intens.

De reportage-kunst heeft met dit merkwaardige
 boek inderdaad haar volledige consequentie bereikt.
 De „muur van woorden" ligt omver en het uitzicht
 op het leven daarachter is ruim en vrij. En toch
 doet, naar het mij voorkomt, juist de duidelijkheid
 van de soort-openbaring hier, het artistieke be-
 zwaar tegen het genre aan het licht treden. In het
 voorafgaande artikel heb ik van de reportage-ge-
 schriften alszoodanig gezegd, dat ze in modern
 licht kunstwerken zijn, omdat ze levensbeelden
 brengen, waarvan elke zonnw trilt en iedere ver-
 borgeneheid bloot komt. In hun chirurgisch-open-
 leggen, hun tot-op-het-skelet-doorbranden dragen ze
 de kunstidee der nieuwe zakelijkheid. Maar een
 boek als „Stad" doet zien, dat er ook ten dezen
 grenzen zijn en dat een te absoluut doorvoeren van
 de optische zeggings toch de bewegelijkheid verstrakt
 en het beeld vermechaniseert. Hier is van toe-
 passing hetgeen Marsman schrijft in zijn oriën-
 teerend artikel over „de aesthetiek der reporters"

iets opgestoken heeft. Wel zijn we dankbaar dat
 al die rangen bij ons niet bestaan. Wat moet
 zoo'n vier-gestrepte of geridderde knaap zich wel
 voelen, als hij zóó de staandsorganisatie binnenstapt.

Trouwens van de uniformen-manie moesten we
 ook niets hebben. Is het niet typeerend dat de uni-
 form steeds bij die groepen geheld is, die „leger-
 matig" werken? De uniform typeert, valt op en
 wekt een zeker ontzag. Ze demonstreert een al-
 thans uitwendige eenheid, die een eenigszins aan-
 vallend karakter krijgt, als men de gesloten ge-
 ledenen ziet optrekken.

Onverschillig of we een troep A. J. C.-ers of
 K. J. C.-ers zien marcheren, geven ze ons beiden
 een indruk van kracht-demonstraties.

De uniform kan bovendien veel bederven aan
 den jongen mensch. Geloof ons, dat zoo'n jongen of
 meisje zich voelt in het mooie pakje en dat het
 gevaar heel groot is, dat de kinderen het aan
 den buitenkant gaan zoeken.

Nu geven we toe, dat het costume der Room-
 sche jeugdbeweging eenvoudig is, zoowel voor de
 jongens als de draalmeisjes¹⁾, maar toch geven
 we de voorkeur aan het vrije kleed. Hebben
 we niet altijd voor „kleervrijheid" geijverd, mits
 die kleervrijheid zich beperkte tot een passend
 gewaad (in dubbelen zin!) en een eerbaar kleed,
 waarbij echter het meten met de ellemaat niet
 immer den maatstaf zuiver aangeeft.

Onze jongens moeten in de eerste plaats be-
 seffen, dat ze hebben aan te doen de geestelijke
 wapenrusting, en de jonge David vecht o.i. beter

(Forum, 1 jg. p. 150), dat deze mededeelingsvorm,
 tot norm verheven, „beteekent bij alle boeiende
 felheid van expressie, bij alle synthetische bondig-
 heid, een vermindering van de verbeelding, van
 gloed en van leven, van hartstocht en droom...
 afschaffing van het geheim, dat de onzichtbare
 kern is van alle leven... vergoeding van het me-
 chanische, als object en als functie, ten koste van
 het organische... een achterstellen van den mensch
 bij zijn omgeving en in den mensch van het obser-
 veerbare ten koste van het enigma" (het verbor-
 gene). De kunstwaarde²⁾ van het geheel is, ondanks
 voortreffelijke fragmenten en bladzijden, ten offer
 gevallen aan het streven naar volkomen reportage.

¹⁾ 't Is mijn bedoeling in deze en enkele volgende artikelen
 eenige aanteekeningen te maken over de literatuur der nieuwe
 zakelijkheid naar aanleiding van verschillende moderne boeken.
 Ik hoop dus nog de gelegenheid te krijgen ook principieel dezen
 nieuwen literatuurvorm te bezien.

C. T.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het kapitaal en ons dagelijksch brood.

I.

Gods groote werken in ons economisch leven en het kapitaal.

II

De balans is een economisch begrip, dat iets
 zegt over een stand van zaken in de werkelijk-
 heid, maar dan zegt het iets méér dan de „gaande
 en komende man" wel opmerken kan.

Zoo is nu ook het woord „kapitaal" in de eco-
 nomie een begrip — een economisch begrip over
 een stand van zaken in de werkelijkheid. En het
 zegt méér en het is iets anders, dan wat men ge-
 woonlijk onder „een kapitaalje" verstaat.

We komen straks nog hierop terug.

We houden dit voorloopig vast, dat „kapitaal"
 een begrip is uit de economie — en dat het iets
 zegt van een werkelijken toestand in het econo-
 mische. En als we nu nog even terugkeeren naar
 die straat in Amsterdam, en vragen: vanwaar komt
 dien menschen hun dagelijksch brood, hun kleed,
 hun woning, hun weelde en hun nooddrift, dan
 kan het antwoord toch moeilijk zijn: van het kapi-
 taal, d.i. van dat begrip, dat de economen zich
 hebben gevormd, omtrent een deel van het econo-
 mische leven.

Ten eerste erkennen alle economen naast het
 kapitaal nog den arbeid en de natuur als productie-
 factoren.

En ten tweede zijn er behalve productiefactoren
 bij die voorbijgangers nog veel meer andere facto-
 ren aan 't werk. Bijv. verbruiksfactoren. Daar loopt
 een arme kerel, een bedelaar, alles doorgebracht,
 kon het goed hebben — daar een goed gekleede
 arme, erg zuinig geweest, — daar een rijke, ge-
 lukkig geweest, zegt hij, toeval! — daar een nette
 mijnheer, doch schamel gekleed, lang ziek ge-
 weest.... Tusschen al die duizend draden van
 staatsbestuur en bestuur van stadsleven en familie-
 leven en particulier lot loopen óók de productie
 der natuur, het brood dat voor hem groeide, en de
 productie van den arbeid, het werk dat aan zijn jas
 is gebeurd, en ten slotte óók nog de lijn van
 het kapitaal, d.i. van alle machines en grond-
 stoffen en handelschepen en steenkolen die ter
 voortbrenging van wat hij noodig had in het
 werk zijn gesteld.

En nu zien wij volgens Gods Woord al die

duizende lijnen van kapitaal en arbeid en natuur,
 van particulier lot en familielevens en stadsleven
 en staatsleven, ook van rechtsbedeeling en zede-
 lijkheid en godsdienstig leven in het leven van die
 voorbijgangers, al die draden zeg ik, zien we
 samenkomen in één Goddelijke Hand, die dit gan-
 sche samenstel zóó regeert, dat geen muschje wordt
 gedood en dat geen haar van ons hoofd gekrenkt
 wordt zonder Zijn wil.

Hij heeft de volken hun woonplaats besteld, Hij
 kent iederen Amsterdammer en Hij weet alles
 van diens leven, ook van zijn leven wat het econo-
 mische betreft.

En het is niet zoo, dat de natuur en de arbeid
 en het kapitaal als vanzelf voortloopen en dat zoo
 nu en dan in bijzondere „opmerkelijke" dingen
 „Gods vinger" is te zien. Maar het is zoo, dat Hij
 Zijn zon doet schijnen op den Dam en dat Hij de
 gerechten aanzet in de lunch-room zoo goed als in
 het scheepsroefje — het is zoo, dat Hij de Op-
 perste Leiding heeft van de scheepstimmerwerf en
 dat Hij de God is die den uitvinder de oogen
 opent voor een nieuwen tak van voortbrenging.

Als in Ezechiël 27 en 28 de profeet op Gods
 bevel een klaaglied moet zingen over de heerlijke
 cultuur van Tyrus, over haar handel en zeevaart
 en over haar industrie en markten, dan zegt de
 Heere tot den Koning van Tyrus: gij waart als in
 Eden, Gods hof, alle kostelijk gesteente was uw
 deksel... allerlei muziek was in uw paleis... gij
 waart een overdekkende Cherub, een gezalfde...
 en Ik had u alzoo gezet.

God had die cultuur gezet rondom dezen Vorst.
 En als Jona weent over den wonderboom, waar-
 aan hij niet gewerkt had, dan zegt de Heere: en
 zou IK dan niet verschoonen die groote stad
 Ninevé, waarin veel meer dan 120.000 kindertjes
 zijn... en dan nog veel vee. Alsof de Heere
 wilde zeggen: gij Jona hadt aan dien boom niets
 gedaan, maar gij weet niet wat een zorg Ik heb
 gehad voor die groote stad Ninevé, voor al die
 kindertjes ook, en voor het vee.

Zorgen Gods — ook in het economische — dat
 is het antwoord als we vragen: hoe komen toch
 die Amsterdamsche voorbijgangers allemaal aan
 hun dagelijksch brood?

De economie is de wetenschap, die op dit ge-
 bied Gods groote werken mag naspeuren — die
 mag trachten daarin de groote lijnen te ontdekken
 als de bovengenoemde van arbeid en natuur en
 kapitaal, die samenwerken voor de productie
 benevens onderneming, ondernemersgeest, werk-
 kracht, soliditeit en trouw, handelsgeest en ethi-
 sche volkskracht, en verder rijkdom, vermogen,
 verbruik, spaarzaamheid, goed verstand in het
 economische, en niet het minst Gods goede ge-
 zindheid over de menschen. Zijn goedheid beslist
 zoo vaak over ons als over Ninevé.

Zijn barmhartigheid besluit zoo vaak om nóg
 maar uit te deelen — ondanks onze zonde.

Zijn geduld stelt nóg maar de eindcrisis uit.

Maar ook, als er een einde komt aan Zijn lank-
 moedigheid over Tyrus, omdat het zijn hart
 stelde als Gods hart, omdat het zelf het
 opperbestuur meende in handen te hebben — als
 er een einde komt aan Zijn geduld, dan is het ge-
 daan, dan kan geen natuur, noch arbeid, noch
 kapitaal meer voldoende produceren, dan loopt
 de consumptie in de war, dan moet Ezechiël zijn
 klaaglied weenen over den scheepsbouw en koop-
 handel en zeevaart, die vergaan zijn tot groote
 ontzetting van de Grieken (vs. 35) en tot bespotting
 van de handelaars der volken, die nu andere
 markten zoeken.

Van 'thoogste belang blijft nóg steeds de gunstige
 gezindheid van God ten opzichte van ons econo-
 misch leven. Een wenk van dezen Koning in Zijn

schriftelijke wijze de noodige kennis aan te bren-
 gen. Practisch en theoretische leidraden ontbre-
 ken niet. Doch dit alles is niet genoeg. We moeten
 komen tot gewestelijke, nog beter, tot districts-
 organisatie, waar gelegenheid bestaat een cursus
 te volgen in den geest van het Methodiekrapport
 der K. J. C.

De Roomsche Kerk heeft het voordeel perma-
 nente organen te bezitten, die hier leiding kun-
 nen geven. Het is een groot bezwaar en m.i. ook
 een fout onzer jeugdbeweging, dat alles, except
 het Bondsbestuur zelf, afhangt van de toevallig
 komende en gaande leiders. Wie de practijk van
 het vereenigingsleven kent, weet mee te spreken
 van hopeloos vele mutaties, van een optreden van
 beslist ongeschikte menschen en een systeem der
 kerken, dat veel lijkt op het laat-maar-waaien-
 waaien-stelsel. Natuurlijk zijn hierop uitzonderin-
 gen. Toch kan ik niet nalaten te eindigen met nog-
 maals den wensch uit te spreken, dat het vraag-
 stuk: Kerk en Jeugd, door onze Kerken wordt be-
 studeerd en dat er bij ons een heilig wedijveren
 met Rome zij om de rijpere jeugd naast gezin en
 catechisatie op te voeden tot menschen Gods, tot
 alle goed werk volmaaktelijk toegerust.

J. E. KOK.

¹⁾ Zie Leidersblad, Maart-April 1930.

²⁾ Zie artikel „De R.K. Jeugdbeweging voor Meisjes".